

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 10. februarija 1899.

Politiški oddelek.

Notranji položaj.

S preložitvijo poslanske zbornice je torej v naši državi začasno zavlada § 14. naše ustave. Govorili bi neresnico, ako bi trdili, da je razen drž. poslancem še komu drugemu žal, da se je končala komedija v parlamentu. Splošno se priznava, da je popolnoma prav, da se je zaprlo torišče politične podivjanosti in pobalinskih škandalov, za katere je moralo ljudstvo plačati tisočake in tisočake.

Opozicijske stranke so sicer neposredno pred zaključkom zbornice uprizorile hrupne proteste proti vladanju s § 14., ali ta nastop radikalnih in najradikalnejših nemških govornikov je imel samo namen, uplivati na volilce, v ostalem pa se nemški opozicijski poslanci popolnoma zadovoljni z vladanjem § 14. Dokaz tega je tisti nemški poslanec iz alpskih dežel, ki je najprej podal predlog, naj se grofa Thuna obtoži radi kršenja ustave, koj na to pa obiskal jednega izmed resortnih ministrov, in mu toplo priporočal ter ga lepo prosil, naj za zgradbo necega mostu v njegovem volilnem okraju potrebno državno podporo dovoli s pomočjo § 14., torej potom kršenja ustave.

To jedino dejstvo osvetljuje razmere veliko bolje, nego je osvetljulejo vsi opozicijski govori skupaj, tako namreč, da prebivalstvo vladanju s § 14. ne bo prav nič ugovarjalo. Prebivalstvo si želi miru, vsaj nekaj mesecev. In polabsolutizem bo trajal nekaj mesecev, zakaj delegaciji se snideta šele na jesen, a za volitev delegacij ni potrebno poprej sklicati drž. zbora, ker je že sklenjeno in zagotovljeno, da se nagodba z ogersko uveljavi s § 14.

Vprašanje je: bodo-li na jesen take razmere, da bo kazalo sklicati državni zbor in da bo ta končno prišel do kacega dela? Odgovor na to vprašanje nam pojasni es notranjepolitični položaj.

Vlada ima naravno nalogo, da poskusi vstvariti take razmere, in v to svrhu hoče poskusiti s posredovanjem v dosego sprave mej Čehi in Nemci. Žal, da ni posebnih upanj na ugoden uspeh te akcije.

Zaupniki nemških opozicijskih strank so se pred kratkim začeli posvetovati o sestavi skupnega narodno-političnega programa.

Nemški nacijonalci se udeležujejo teh posvetovanj samo ker se jim je zagotovilo, da uspehi teh posvetovanj nikakor ne bodo veljali za podlago kakim spravnim pogajanjem in zmernejši Nemci so se jim udali. Kar se sicer čuje o spravi akciji ne obuja nobenih upanj. Tako Hochenburgerjeva brošura „Neu-Babilon“, kakor Lippertov znani članek v „N. Fr. Pr.“ zahtevata uveljavljenje nemškega državnega jezika in isto je zahteval tudi shod nemškonacijonalnih zaupnikov iz Češke, ki se je vršil v Ustju na Labi. Nemškemu državnemu jeziku pa se vsi nenemški narodi upirajo z vso odločnostjo in se tej zahtevi ne bodo nikdar udali.

Nemci se pri tej zahtevi sklicujejo na Oggersko. Ta analogija pa nikakor ne velja. „Politik“ je nedavno tega prav dobro pogodila razloček mej Oggersko in mej Cislitvansko, rekši, da so na Oggerskem Madjari fakični nositelji državne ideje in da so poleg Hrvatov jedina resnična politična stranka v deželah ogerske krone. Druge narodnosti žive na teritoriju madjarske oblasti, v Cislitvanski pa žive narodnosti većinoma na svojih lastnih teritorijih in so zato v nasprotju z Rumuni ali Srbi na Oggerskem politične narodnosti.

Tudi številno je razmerje v Cislitvanski drugače. Tu stoji proti 8 milijonom Nemcev, 15 milijonov Nemcev, tako da sklicevanje na državni jezik na Oggerskem nikakor ni umestno.

Dokler Nemci tega ne uvidijo, dokler smatrajo uveljavenje nemščine državnim jezikom, kar daj vidnega izraza njihovi hegemoniji nad Slovani, za conditio sine qua non, dotlej ni prav nič upanja, da bi imeli spravi poskusi kaj uspeha.

Te puskese ovirajo še razmere v deželni zborih. Nemci nečejo iti v češki dež. zbor, na Moravskem ne more stalni upravni odsek dež. zbora nobenega koraka storiti, a v Šleziji hočejo Nemci izstopiti iz dež. zbora in to zaradi jezikovnih naredb, katere je vlada zadnji čas izdala.

Zatorej se lahko že danes reče: Prizadevanje grofa Thuna, doseči mej Čehi in mej Nemci spravo, ne bodo imela uspeha. Razmere bodo na jesen prav tiste, kakor so sedaj, samo da vladi nagodba ne bo več delala skrbij. Vlada ima sicer dolžnost, izposlovati odobrenje parlamenta za vse, na podlagi § 14. izdane naredbe, ali naredbe ostanejo doslej v veljavi, dokler jim parlament direktno ne odreče odobrenja. Da do tega ne pride, zato jamči tako imenovana desnica, ki toliko časa gotovo ne razpade, dokler bo trajala obstrukcija.

Obrtni program ministra Dipaulija.

II.

Najvažnejši odstavek v govoru ministra Dipaulija je tisti odstavek, kateri se nanaša na dokaz zmožnosti in tisti, kateri govori o dolžnostih države napram rokodelskemu stanu. Kar je minister še sicer govoril, je vse resnično. Upanje, da ustanovi država produkcijo s stroji, da mora država rešiti rokodelstvo vseh nadlog in težav, je jalovo. Pač se nahajajo še obrtniki, kateri so tacih nazorov, nahajajo se prav pogostoma toda vzlic temu je tako mnenje popolnoma krivo. Zakon narave je tak, da kolo časa vedno samo naprej suče, nikdar nazaj, in zato je popolnoma izključeno, da se kdaj povrnejo stari časi rokodelske produkcije.

Rokodelski stan se reši samo na ta način, če si osvoji vse pripomočke moderne tehnike, če se v njem oživi duh solidarnosti in če poskusi v tistih strokah, katere imajo v sebi še življensko moč in ne životarijo samo od danes do jutri kakor rokovičarstvo ali klobučarstvo, z združitvijo vseh sil delati konkurenco produkciji na debelo.

Tega rokodelski stan sam iz dvoje moči ne more. Dolgoletno vladanje manchesterskega liberalizma je uničilo njegove sile. Sam od sebe ni kos taki nalogi in lotiti se je more samo če mu priskoči na pomoč država.

Minister baron Dipauli se je postavil na stališča, da država nima proti obrtnikom prav za prav nobenih dolžnostij, izvzemši dolžnost, preskrbeti jim potrebnih učnih sredstev.

Ta izjava ministra Dipaulija mora vsacega človeka presenetiti, toliko bolj, ker je vendar baron Dipauli vodja tiste nemške katoliške ljudske stranke, katera je doslej vedno naglašala svoje veliko prijateljstvo za rokodelski stan. Tako kakor baron Dipauli se niso nikdar upali govoriti niti Plener niti Hallwich, ne Exner ne Russ. Mislili so pač ravno tako, ker so vsi zagovorniki popolne obrtne prostosti, ker vsi hočejo, da bodi vsakemu židov-

skemu krošnjarju dovoljeno konkurirati izučnim rokodelcem in jih na beraško palico spravljati, ali to svojo misel so utajevali in skrivali, dočim se je vodja nemške katoliške ljudske stranke kar očitno postavil na obrtništvu skrajno sovražno stališče manchesterskega liberalizma.

Za nas obrtnike je to britko razščaranje in zdi se nam, da se nam je zgodila vneboopijoča krivica.

Kaj država res nima nobenih dolžnostij napram obrtnikom? Ima jih in sicer prav toliko in prav tako velikih, kakor proti vsakemu drugemu stanu.

Država skrbi za vse druge stanove sam za produktivni rokodelski stan ne stori ničesar.

Za kmetijski stan skrbi s tem, da mu preskrbuje dobrih cest, da prispeva k melioracijam, da ga podpira z denarjem na pr. pri obnovitvi vinogradov, da podpira z denarjem kmetijske družbe, katere so vsled tega v prijetnem položaju, da preskrbujejo kmetovalcem dobra semena, cenene stroje in cenena umetna gnojila. Država podpira drevesnice in podobne naprave, premira goveda in konje, da povzdigne živinorejo, iz kratka država se zaveda svoje dolžnosti, podpirati kmetijski stan in mu olajšati boj za obstanek.

Takisto dela z veliko industrijo. Zanja se zidajo železnice, njej se dovoljujejo vsakovrstne refakcije in njej se dovoljujejo ogromne subvencije ter eksportne in druge premije. Tudi napram veliki industriji si je država svesta svoje naloge.

Kaj pa stori za rokodelski stan? Nič in še manj kot nič!

Politični pregled.

Deželni zbori. — Vlada dela obsežne priprave za zasedanje deželni zborov, zlasti jej velike skrbi češki deželni zbor, ker Nemci nečejo vanj vstopiti. Večina deželni zborov se skliče meseca marca, nekateri, mej njimi gališki, pa že meseca februvarija.

§ 14. — V kratkem, čim se namreč pojasne razmere v ogerskem državnem zboru, izda vlada celo vrsto naredb na podlagi § 14, mej drugimi se tudi na ta način uveljavi nagodbo z Ogersko. To je dalekosežnega pomena. Nagodba sicer ostane, ali s tem, da je ni odobril parlament, izgubi pravno podlago in ima Ogerska proste roke, da uniči dualizem.

Ogerska. — Kriza še vedno ni končana. Banffy skuša na vse močne načine vjeti opozicijo, da bi mu ne bilo treba odstopiti, toda opozicija se ne uda. Sodi se, da bodo pogajanja trajala še ves mesec.

Hrvatska gimnazija v Pazinu. — 101. prošnja za hrvatsko gimnazijo v Pazinu je podal poslanec Spinčić na zapisnik zbornice dne 31. pr. m. Prošnje je poslalo 20 hrvatskih in slovenskih mestnih občin, 47 župnih uradov in k temu je 31 prošenj občinarjev iz onih občin, v katerih uprava ni v naših rokah! Tukaj se vidi, koliko so vredni tisti naročeni svečani italijanski protesti!

Na Filipinah so domači ustaši napovedali Amerikancem vojno. Pri Manili je mej Filipinci in Amerikanci prišlo že do krvave bitke. Filipinci so naskočili mesto, a so bili odbiti. 4000 Filipincev je bilo ubitih in ranjenih.

V Švediji in Norvegiji je oddal vladarstvo 70 letni kralj Oskar II. prestolonasledniku 40 letnemu princu Gustavu.